

ผลกระทบของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางต่อระบบเศรษฐกิจ

อภิญญา วนเศรษฐ^{1*} และรัชณี โตอาจ²

^{1*,2} สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

The Impacts of Central Bank Digital Currency on Economy

Apinya Wanaset^{1*} and Rachanee Toarj²

^{1*,2} School of Economics, Sukhothai Thammathirat Open University

Article : Research

Received: 2 September 2023

Accepted: 7 December 2023

Published: 27 December 2023

Citation: Wanaset. A., & Toarj. R. (2023). The Impacts of Central Bank Digital Currency on Economy. *Modern Management Journal*, 21(2), 74-87.

บทคัดย่อ

การศึกษาผลกระทบของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางต่อระบบเศรษฐกิจ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพัฒนาการของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง (CBDC) ในประเทศต่างๆ 2) ศึกษาผลกระทบของเงินสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยเป็นการศึกษาจากข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของเงินสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางในส่วนที่เป็นแนวคิด พัฒนาการ และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ ซึ่งได้รวบรวมจากแหล่งต่างๆ ที่มีหน่วยงาน/บุคคลจัดทำไว้ทั้งภายในและต่างประเทศ อาทิ ธนาคารแห่งประเทศไทย กองทุนการเงินระหว่างประเทศ บทความที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

ผลการศึกษาพบว่า 1) ธนาคารกลางในประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา สวีเดน จีน และญี่ปุ่น เป็นต้น ต่างให้ความสนใจกับการวิจัยหรือพัฒนา CBDC เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งก็รวมทั้งประเทศไทยด้วย อย่างไรก็ตามประเทศส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในช่วงศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ มีเพียงบางประเทศที่เริ่มมีการใช้งานจริงแล้ว เช่น จีน บาฮามาส ไนจีเรีย จาไมกา และประเทศในหมู่เกาะแคริบเบียน 2) ผลกระทบของเงินสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง พบว่าโดยภาพรวมภาคส่วนต่างๆ ได้รับผลกระทบที่แตกต่างกันไป โดยประชาชนได้รับประโยชน์จากความสะดวก ปลอดภัย และรวดเร็ว มีต้นทุนการทำธุรกรรมที่ต่ำลง สำหรับภาคธุรกิจสามารถจัดการเงินของธุรกิจมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถต่อยอดไปเป็นนวัตกรรมทางการเงินใหม่ๆ ได้ ขณะที่ธนาคารพาณิชย์แม้จะได้รับประโยชน์จากสภาพคล่องที่ดีขึ้น และค่าธรรมเนียมที่ลดลงสำหรับการโอนเงินข้ามพรมแดน แต่ธนาคารพาณิชย์อาจต้องเผชิญกับความท้าทายในการการลงทุนเพื่อรองรับธุรกรรมดิจิทัลและบทบาทตัวกลางทางการเงินที่ลดลง ส่วนธนาคารกลางได้รับประโยชน์จากการลดภาระและต้นทุนการจัดพิมพ์ธนบัตรของธนาคารกลางลง สามารถควบคุมปริมาณเงินในระบบได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม CBDC อาจบั่นทอนประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการเงินลง

คำสำคัญ : สกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง ธนาคารแห่งประเทศไทย

Abstract

The objectives of this study were to 1) study the development of Central Bank Digital Currency (CBDC) in different countries. 2) study the impact of Central Bank Digital Currency. It employed qualitative research to study the situation of CBDC in terms of concepts, developments and current situations in different countries. This has been compiled from various sources that are organized by agencies/individuals

both within and outside the country, such as the Bank of Thailand, the International Monetary Fund, related articles, and information from the Internet, etc.

The results of this study showed that 1) central banks in many countries such as the United States, Canada, Sweden, China, and Japan are increasingly interested in research and development of CBDCs, including Thailand. However, most countries are still in the research phase on this issue. There are only some countries that have started using it, such as China, Bahamas, Nigeria, Jamaica and Caribbean islands. 2) CBDC is affected differently in various sectors. People benefit from convenience, safety and speed, with lower transaction costs. The business sector can manage their business money more efficiently. And can be further developed into new financial innovations. At the same time, commercial banks benefit from better liquidity and reduce fees for cross-border money transfers. But they may face challenge in investing to support digital transactions and the declining role of financial intermediaries. The central bank benefits from lowering the burden and cost of printing banknotes. He can better control the amount of money in the system, however, a CBDC may impair the efficiency of monetary policy.

Keywords: Central Bank Digital Currency, Bank of Thailand

* Corresponding author School of Economics, Sukhothai Thammathirat Open University

E-mail address: khunapinya@yahoo.com

บทนำ (Introduction)

สืบเนื่องจากเทคโนโลยีการสื่อสารที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้ประชากรสามารถเข้าถึงเครื่องมือในการสื่อสารได้มากขึ้น และครอบคลุมประชากรจำนวนมากผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะการพัฒนาโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ตโฟนที่แต่ละคนสามารถใช้งานโทรศัพท์มือถือได้มากกว่าการโทรออก-รับสาย เพราะยังมีแอปพลิเคชันต่างๆ ให้ใช้งานมากมาย ดังนั้นการก้าวสู่สังคมดิจิทัล (Digital Economy) ของนานาประเทศนี้ ทำให้เกิดรูปแบบธุรกิจและการทำธุรกรรมใหม่ๆ ในออนไลน์มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการจับจ่ายใช้สอย การซื้อสินค้าและบริการ การลงทุน ความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ การสืบหาข้อมูล และการศึกษาทางไกล รวมทั้งบริการทางการเงิน เช่น โฉนดใบฝากเป็นต้น โดยเฉพาะบริการทางการเงินที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากได้รับการตอบรับจากผู้ใช้บริการอย่างดีเพราะมีความสะดวก รวดเร็ว และต้นทุนในการทำธุรกรรมที่ต่ำลง นอกจากนี้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 นับเป็นตัวเร่งให้กิจกรรมต่างๆ ทางออนไลน์มีการเติบโตอย่างก้าวกระโดดอีกครั้ง เพราะมาตรการทางสาธารณสุขต่างๆ ทำให้ผู้คนลดการติดต่อกันในที่แออัดและลดการสัมผัส ดังนั้นกิจกรรมทางออนไลน์จึงสามารถตอบโจทย์นี้ได้เป็นอย่างดีและกลายเป็นวิถีชีวิตใหม่ไปแล้ว

ในขณะเดียวกันในส่วนของการเงินเองได้มีการพัฒนาสกุลเงินดิจิทัลของภาคเอกชน หรือ คริปโตเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) ออกใช้ ซึ่งเป็นสกุลเงินที่เกิดจากการนำกลไกทางคณิตศาสตร์ที่กำหนดจำนวน

จำกัดไว้ ซึ่งต้องใช้เครื่องคอมพิวเตอร์รหัสเพื่อสกัดเงินออกมาในรูปแบบสกุลเงินดิจิทัล โดยสกุลเงินดิจิทัลสกุลแรกที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย คือ บิทคอยน์ (Bitcoin) ถูกคิดค้นโดยชาวญี่ปุ่น ชื่อ Satoshi Nakamoto ใน ค.ศ. 2009 ทั้งนี้สกุลเงินดิจิทัลมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนผ่านระบบกระจายอำนาจบนพื้นฐานของเทคโนโลยีบล็อกเชน ซึ่งทำหน้าที่บันทึกรายการโอนเงินดิจิทัลและยืนยันว่ารายการนั้นๆเกิดขึ้นจริงและถูกต้อง ต่อมาได้มีการพัฒนาสกุลเงินดิจิทัลอื่นๆตามมาอีกหลายสกุล เช่น อีเธอร์เรียม โลกซ์คอยน์ เป็นต้น แต่บิทคอยน์ยังคงได้รับความนิยมและมีส่วนแบ่งทางการตลาดสูงสุด โดยใน ค.ศ. 2022 มีส่วนแบ่งทางการตลาดประมาณร้อยละ 50 ของตลาดสกุลเงินดิจิทัลทั้งหมด จากลักษณะเด่นของสกุลเงินดิจิทัล อาทิ ความสามารถในการสร้างความไว้วางใจระหว่างคู่สัญญา เนื่องจากไม่มีตัวกลาง ตลอดจนการมองเห็นธุรกรรมที่สมบูรณ์และไม่เปลี่ยนแปลงของธุรกรรมที่ฝังอยู่ในบล็อกเชนหรือบัญชีแยกประเภทแบบกระจาย นอกจากนี้การเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนที่เป็นสกุลสากลและได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในประเทศต่างๆ ทำให้ต้นทุนในการทำธุรกรรมลดลงจากการแลกเปลี่ยนจากเงินตราสกุลหนึ่งไปเป็นเงินตราอีกสกุลหนึ่งแบบเดิม ประกอบกับสกุลเงินดิจิทัลสามารถทำหน้าที่เป็นแหล่งเก็บมูลค่า และเป็นทางเลือกในการลงทุนที่นักลงทุนมักเลือกไว้ในพอร์ตการลงทุน ดังนั้นจึงดึงดูดความสนใจของนักลงทุน นักเก็งกำไร ซึ่งจากการที่มีผู้เล่นในตลาดจำนวนมากนี้ จึงมีผลทำให้ราคาสินทรัพย์ดิจิทัลปรับตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็วตามความต้องการของตลาดและราคามีความผันผวนสูงทำให้เกิดผลตอบแทนและความเสี่ยงที่สูงสำหรับผู้ถือครอง

ในระยะที่ผ่านมาสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง (Central Bank Digital Currency: CBDC) ได้รับการกล่าวขานถึงมากขึ้น สกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางแต่ละประเทศมีลักษณะการใช้งานที่ไม่ต่างจากเงินสดและเป็นเงินของรัฐเหมือนกับเงินตราที่เราใช้ในทุกวันนี้ เพียงแต่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลที่ไม่ต้องมีการพิมพ์เงินออกมา ซึ่งส่วนใหญ่แล้วมักจะมีเทคโนโลยีบล็อกเชน (Block Chain) เป็นส่วนประกอบในการดำเนินการ ทั้งนี้แรงผลักดันสำหรับการออก CBDC นั้น เนื่องมาจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการริเริ่มการนำสกุลเงินดิจิทัลที่ขับเคลื่อนโดยภาคเอกชนออกมาใช้ และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ดังนั้นจึงมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมธนาคารและตลาดการเงินทั่วโลก เพราะสกุลเงินดิจิทัลของเอกชนมีโอกาสของการชำระเงินที่รวดเร็วกว่าการหักล้างสำนักหักบัญชีอัตโนมัติ เครือข่ายที่ใช้บัตร และการโอนเงินผ่านระบบธนาคารพาณิชย์แบบเดิม ซึ่งได้ช่วยอำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนและค่าใช้จ่ายในการแปลงสกุลเงินที่ลดลง รวมทั้งความสามารถในการทำธุรกรรมนอกเวลาทำการแบบดั้งเดิม ทำให้สกุลเงินดิจิทัลของเอกชนมีความน่าสนใจดังกล่าว อย่างไรก็ตามในอีกด้านหนึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้สกุลเงินดิจิทัลของเอกชนนอกจากความเสี่ยงสูงที่เกิดจากความผันผวนของราคาแล้ว ยังอาจเป็นช่องทางในการฟอกเงินและสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารกลางให้มีประสิทธิภาพต่ำลงอีกด้วย เนื่องจากสกุลเงินดิจิทัลของเอกชนอยู่นอกเหนือการควบคุมของธนาคารกลาง

ดังนั้นธนาคารกลางในหลายประเทศได้ทำการวิจัยอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัล เพื่อปรับปรุงต้นทุน ความปลอดภัย ความเร็ว และการเข้าถึงของธุรกรรมทางการเงินประเภทต่างๆ ที่มีแนวโน้มในการใช้เงินสดน้อยลง ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกในการสร้างและปรับใช้ระบบนิเวศไร้เงินสดที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเนื่องจากสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง หรือ CBDC เป็นเรื่องใหม่ในสังคมโลกและสังคมไทย ประเด็นปัญหาสำคัญ คือ การออกใช้ CBDC ควรมีรูปแบบใด ช่วงเวลาที่เหมาะสม ความพร้อมของ

ระบบนิเวศทางการเงิน รวมทั้งข้อกฎหมายและระเบียบต่างๆ สามารถรองรับได้อย่างเหมาะสมเพียงพอหรือไม่ ความปลอดภัย รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้เป็นอย่างไร ดังนั้นในการศึกษานี้จึงต้องการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับ CBDC ดังกล่าว เช่น ความหมาย ความเป็นมา ข้อดีข้อเสีย และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ CBDC ต่อภาคส่วนต่างๆ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีข้อมูลที่จะวางแผนรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Purpose)

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางในประเทศต่างๆ
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของเงินสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง (CBDC) ยังมีไม่มาก เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ที่ยังมีประสบการณ์การใช้งานไม่มากในนานาประเทศรวมทั้งประเทศไทยด้วย โดยประเทศส่วนใหญ่ยังอยู่ในขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนาที่จะนำออกมาใช้จริง สำหรับในส่วนนี้ได้ทบทวนวรรณกรรมในประเด็นต่างๆ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง และพัฒนาการของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางในประเทศต่างๆ ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง หรือ CBDC นั้น เกิดขึ้นจากระบบนิเวศทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งถูกกระตุ้นจากปัจจัยหลายด้าน เช่น การก้าวสู่สังคมไร้เงินสดในประเทศต่างๆ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดบริการทางการเงินบนออนไลน์ที่สะดวก รวดเร็ว และต้นทุนต่ำ ส่งผลให้ความต้องการบริการทางการเงินบนออนไลน์มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วเช่นกัน นอกจากนี้การขยายตัวและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยเอกชน หรือ คริปโตเคอร์เรนซีโดยเฉพาะบิตคอยน์ ซึ่งกลายเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนและเป็นทางเลือกในการลงทุนที่ได้รับความนิยมให้ผลตอบแทนสูงและความเสี่ยงที่สูง แต่อยู่นอกเหนือการควบคุมของธนาคารกลาง ปัจจัยเหล่านี้ทำให้เกิดแนวคิดที่ธนาคารกลางจะออกสกุลเงินดิจิทัลมาใช้เพื่อแก้ปัญหาข้างต้น ทั้งนี้สกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง เป็นสกุลเงินดิจิทัลที่ใช้บล็อกเชนในการกระจายข้อมูลเช่นเดียวกับคริปโตเคอร์เรนซี ทำให้ธุรกรรมทางการเงินทั้งหมดโปร่งใสน่าเชื่อถือ และสามารถใช้จ่ายระเหณีได้ตามกฎหมายเช่นเดียวกับสกุลเงิน Fiat หรือเงินกระดาษที่ใช้ในปัจจุบัน สำหรับในกรณีของประเทศไทย CBDC ก็คือ เงินบาทหรือ ธนบัตรที่ออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทย เพียงแต่อยู่ในรูปแบบดิจิทัล เรียกว่า บาทดิจิทัลนั่นเอง สามารถใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน รักษามูลค่า และชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย ธนาคารแห่งประเทศไทย (2023) และ McKinsey & Company (2023) ทั้งนี้คาดว่าในกรณีประเทศไทยจะไม่จ่ายดอกเบี้ยสำหรับบาทดิจิทัล และมีการจำกัดปริมาณการถือครองหรือไถ่ถอน เพื่อเป็นการป้องกันการถอนเงินจำนวนมากอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจหรือมีข่าวลือในทางลบ รวมทั้งป้องกันการฟอกเงิน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียกับระบบการเงินของประเทศ ทั้งนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยได้แบ่ง CBDC แบ่งออกเป็น 2 ประเภทที่สำคัญ ได้แก่

1) Wholesale CBDC ใช้สำหรับการทำธุรกรรมระหว่างกันเองของสถาบันการเงิน โดยใช้เทคโนโลยีจัดเก็บข้อมูลแบบกระจายศูนย์ดังกล่าว เพื่อให้สมาชิกในเครือข่ายสามารถทำธุรกรรมระหว่างกันได้โดยตรงรวมทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้อย่างรวดเร็ว และ 2) Retail CBDC ใช้สำหรับการทำธุรกรรมรายย่อยของภาคธุรกิจและประชาชนทั่วไปในการชำระค่าสินค้าและบริการต่างๆ ซึ่งจะทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการใช้เงินสดดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางได้อย่างสะดวก นอกจากนี้ CBDC ยังสามารถแบ่งตามรูปแบบการใช้งาน โดยแบ่งเป็นแบบโทเคน (Token-Based) และแบบผูกกับบัญชี (Account-Based) สำหรับแบบโทเคนเป็นการใช้เหรียญหรือโทเคนในการเก็บบันทึกธุรกรรม CBDC ทั้งนี้แต่ละธุรกรรมจะกระทำโดยผู้ถือโทเคนที่อาจจะบุหรือนำมากระทุ้งตัวตนก็ได้ ดังนั้นผู้ใช้งานสามารถปิดตัวตนได้โดยทำการยืนยันตัวตนผ่านการใส่ลายเซ็นดิจิทัล ส่วนแบบผูกกับบัญชียุ่จะเก็บข้อมูลธุรกรรมไว้ในบัญชี การทำธุรกรรมแต่ละรายการจะเชื่อมโยงกับข้อมูลที่ระบุตัวตนของผู้ใช้งานทำให้ทราบว่าใครเป็นผู้ทำรายการนั้นๆ อย่างไรก็ตาม CBDC อาจมีการจ่ายดอกเบี้ยหรือไม่ก็ได้

ในการกระจาย CBDC จะทำผ่านตัวกลาง เช่น ธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงิน และบริษัททางการเงิน เป็นต้น ด้วยเทคโนโลยีแบบกระจายศูนย์ซึ่งจะเพิ่มความเสี่ยงของข้อมูล และเทคนิคการเข้ารหัสจะช่วยเพิ่มความปลอดภัย และตัวกลางทางการเงินจะกระจายเงินดิจิทัลสู่มือประชาชนอีกต่อหนึ่ง อย่างไรก็ตามการออกใช้ CBDC จะต้องทำด้วยความรอบคอบและเมื่อภาคส่วนต่างๆรวมทั้งระบบการเงินของประเทศมีความพร้อม กองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือ IMF ได้ให้มุมมองไว้ว่าการเปิดตัว CBDC เป็นการดำเนินการหลายมิติที่ขยายไปไกลกว่ากรอบการจัดการโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศปกติของธนาคารกลาง เนื่องจากสกุลเงินใหม่นี้อาจส่งผลกระทบต่อทั้งกับระบบการเงินและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการส่งผ่านนโยบายการเงิน (Monetary Policy Transmission) โดยมีความเห็นว่า CBDC ทำให้เกิดการเก็บรักษามูลค่าที่ปลอดภัยและเป็นวิธีการชำระเงินที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในการระดมทุน เพิ่มส่วนแบ่งการระดมทุนของธนาคารพาณิชย์ แต่อาจลดผลกำไรของธนาคารลงจากการที่ประชาชนมีทางเลือกในการใช้บริการจากแหล่งอื่นมากขึ้น นอกจากนี้ CBDC ยังสามารถสนับสนุนการรวมธุรกรรมทางการเงินและลดบทบาทสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ ที่เป็นเงินสกุลหลักของโลกลง การเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจมหภาคเหล่านี้อาจช่วยเพิ่มช่องทางในการส่งผ่านนโยบายการเงินได้ หาก CBDC ได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสม สำหรับการถือครอง CBDC ในระดับปานกลาง คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อ การส่งผ่านนโยบายการเงินค่อนข้างน้อยในช่วงเวลาปกติ อย่างไรก็ตามผลกระทบเหล่านี้อาจมีนัยสำคัญมากขึ้นในสภาพแวดล้อมที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำหรือตลาดการเงินตึงตัว

แม้ว่าการใช้ CBDC จะมีประโยชน์หลายประการแต่ก็อาจตามมาด้วยผลเสียได้เช่นกัน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง

ข้อดี	ข้อเสีย
○ ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายรวมทางการเงินโดยการพัฒนาและสนับสนุนระบบการชำระเงินต้นทุนต่ำ เข้าถึงได้ง่าย และปลอดภัย ○ เพิ่มประสิทธิภาพการทำธุรกรรมข้ามพรมแดนโดยลดเวลาของการทำธุรกรรมและค่าใช้จ่ายลง ○ ลดการพึ่งพาตัวกลางเช่น ธนาคาร/สถาบันการเงิน ○ ลดความซับซ้อนโดยทำให้ขั้นตอนการทำธุรกรรมง่ายขึ้น	○ การจัดการโครงสร้างพื้นฐานของ CBDC จะเพิ่มต้นทุนให้กับระบบนิเวศทางการเงินที่มีอยู่ เนื่องจากต้องมีความยืดหยุ่นและพร้อมใช้งานตลอดเวลา ○ ลูกค้ายาจทำธุรกรรมโดยไม่เปิดเผยตัวตนได้ยาก ○ การโจมตีทางไซเบอร์อาจเกิดขึ้น และสร้างความเสียหายกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

ที่มา: รวบรวมจาก Bank of Thailand (2021) และ Suprit Suwannik (2021)

การออกใช้ CBDC มีข้อดี คือ ส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายทางการเงินทำให้มีระบบการชำระเงินที่ต้นทุนต่ำลงและเข้าถึงได้ง่าย ลดการพึ่งพาตัวกลางทางการเงิน ลดความซับซ้อนของขั้นตอนการทำธุรกรรมและการทำธุรกรรมข้ามพรมแดนประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายอีกด้วย อย่างไรก็ตามข้อเสียอาจเกิดจากลูกค้าและธุรกิจทำธุรกรรมโดยไม่เปิดเผยตัวตนได้ยาก และการโจมตีทางไซเบอร์อาจเกิดขึ้นและสร้างความเสียหายกับผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอาจต้องลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานของ CBDC เพิ่มเติม

นอกจากนี้งานศึกษาของ Bank of Thailand (2021) เกี่ยวกับต้นทุน-ประโยชน์และความเสี่ยงของ CBDC พบว่าโอกาสและความเสี่ยงของผู้มีส่วนได้เสียแตกต่างกันไป โดยพิจารณาที่ละภาคส่วน เริ่มจากเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการใช้จ่ายในรูปแบบดิจิทัลสำหรับประชาชน ลดการฉ้อโกงและการฟอกเงิน มีความปลอดภัยจากเทคโนโลยีบล็อกเชน และมีความพร้อมที่จะต่อยอดไปยังนวัตกรรมทางการเงินใหม่ๆในอนาคต แต่ผู้ทำธุรกรรมอาจต้องเปิดเผยตัวตนในการทำธุรกรรมมากขึ้น สำหรับในส่วนของผู้กลางทางการเงินมีโอกาสในการสร้างนวัตกรรมทางการเงินใหม่ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ อย่างไรก็ตามผู้กลางทางการเงิน เช่น ธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินอาจเผชิญกับการถูกลดบทบาทการเป็นตัวกลางทางการเงินลง ส่วนธนาคารกลางจะต้องมีการปรับบทบาทในหลายด้าน เช่น การสร้างความเชื่อมั่นกับการใช้เงินดิจิทัลของธนาคารกลาง การดำเนินนโยบายการเงิน การลดต้นทุนในการพิมพ์และการกระจายธนบัตร เป็นต้น

ความแตกต่างของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางกับสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยเอกชน

ตามที่ทราบแล้วว่าสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง (CBDC) เป็นสกุลเงินดิจิทัลที่ใช้บล็อกเชน โดยดำเนินการจากส่วนกลางเช่นกันแต่ไม่มีความจำเป็นสำหรับการชุดเหมือนกับสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยเอกชน CBDC ถูกควบคุมโดยธนาคารกลาง สามารถใช้แทนธนบัตรที่ใช้กันในปัจจุบันได้ในอัตราส่วน 1 ต่อ 1 อย่างไรก็ตามข้อแตกต่างที่สำคัญสามารถสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 ความแตกต่างของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางและที่ออกโดยเอกชน

สกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง	สกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยเอกชน
○ ออกใช้โดยธนาคารกลางของประเทศ มีสินทรัพย์หนุนหลังในการออก เช่น ทองคำ เงินตราต่างประเทศ ○ รวมศูนย์และควบคุมโดยธนาคารกลางของประเทศ ในการเพิ่มหรือลดปริมาณเงินในระบบ ○ ราคามีเสถียรภาพ/ผันผวนต่ำ ○ มีกฎหมายรองรับ	○ ออกใช้โดยเอกชน ไม่มีสินทรัพย์หนุนหลังในการออก ใช้การเข้ารหัสและมีปริมาณจำกัด ○ ไม่ได้รับการควบคุมจากหน่วยงานกำกับดูแลและกระจายอำนาจอย่างสมบูรณ์ ○ ราคาผันผวนสูงตามอุปสงค์และอุปทานในตลาดขณะนั้น ○ ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายรองรับ

ที่มา: รวบรวมจาก Bank of Thailand (2023) และ Daily News Online (2021)

จะเห็นว่าข้อแตกต่างประการสำคัญของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางและสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยเอกชน คือ การออก CBDC นั้น มีสินทรัพย์หนุนหลังในการออกเช่นเดียวกับการออกธนบัตรที่ใช้ในปัจจุบัน ถูกควบคุมโดยธนาคารกลางของประเทศ แต่สกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยเอกชนไม่มีสินทรัพย์หนุนหลังในการออก โดยใช้การเข้ารหัสและมีปริมาณจำกัด ไม่ได้รับการควบคุมจากหน่วยงานกำกับ ราคาของ CBDC มีเสถียรภาพ หรือ ผันผวนต่ำ ขณะที่สกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยเอกชนราคาผันผวนสูงตามอุปสงค์และอุปทานในตลาด นอกจากนี้การออก CBDC มีกฎหมายรองรับสามารถเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน หน่วยนับมูลค่า สะสมมูลค่า และชำระหนี้ได้ ต่างจากสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยเอกชนแม้ว่าในหลายประเทศจะมีกฎหมายรองรับแล้ว แต่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายรองรับในเรื่องนี้

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

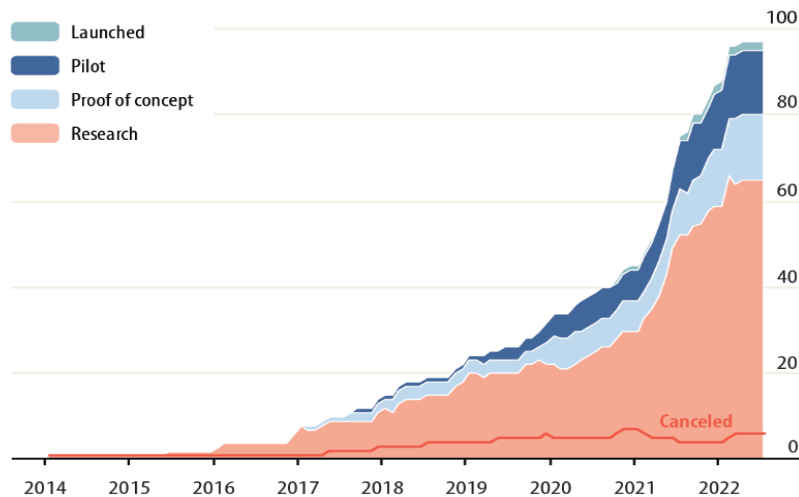
การศึกษามลกระทบของเงินสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางต่อระบบเศรษฐกิจ เป็นเรื่องใหม่ที่เกิดขึ้นในระดับนานาชาติที่ยังมีการศึกษาเอาไว้น้อยมาก เนื่องจากธนาคารกลางของแต่ละประเทศส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในขั้นตอนของการวิจัยก่อนที่จะนำออกใช้งานจริง และคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อภาคส่วนต่างๆ มากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป ดังนั้นในการวิจัยนี้จึงเลือกเครื่องมือที่ใช้ คือ การวิจัยเชิงคุณภาพโดยเป็นการศึกษาจากข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ของเงินสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางในส่วนที่เป็นแนวคิด พัฒนาการ และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ ซึ่งได้รวบรวมจากแหล่งต่างๆ ที่มีหน่วยงาน/บุคคลจัดทำไว้ทั้งภายในและต่างประเทศ อาทิ ธนาคารแห่งประเทศไทย กองทุนการเงินระหว่างประเทศ บทความที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เป็นต้น นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดปัญหาและวัตถุประสงค์การวิจัย 2) รวบรวมข้อมูล 3) ตรวจสอบข้อมูล 4) การสัมภาษณ์เชิงลึก 5) วิเคราะห์สังเคราะห์ และ 6) นำเสนอผลการศึกษาและสรุป

ผลการวิจัย (Research Result)

สำหรับผลการศึกษาผลกระทบของเงินสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางต่อระบบเศรษฐกิจนั้น จะกล่าวถึงพัฒนาการของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางในประเทศต่างๆ รวมทั้งพิจารณาผลกระทบที่สำคัญประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ผลกระทบของเงินสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางต่อประชาชน ภาคธุรกิจ ธนาคารพาณิชย์ และธนาคารกลางและการดำเนินนโยบายการเงินของธนาคารกลาง เพื่อให้เห็นภาพรวมของผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งมีทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) พัฒนาการของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางในประเทศต่างๆ

ภาพรวมของการพัฒนาสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางในระยะ 8 ปีที่ผ่านมา พบว่าธนาคารกลางในประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา สวีเดน จีน และญี่ปุ่น เป็นต้น ต่างให้ความสนใจกับการวิจัยหรือพัฒนา CBDC เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งก็รวมทั้งประเทศไทยด้วย โดยจีนเป็นประเทศแรกที่ประกาศว่าจะดำเนินการนำร่อง CBDC ในขณะที่ธนาคารกลางอื่นๆ กำลังพิจารณาที่จะออกสกุลเงินดิจิทัลที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลเช่นกัน โดยนอกจากประเทศจีนที่ประกาศใช้เงินดิจิทัลหยวนสำหรับประชาชนอย่างเป็นทางการไปแล้วเมื่อช่วงต้นปี 2563 ยังมีหลายประเทศที่กำลังเดินหน้าศึกษาและทดลองเรื่องนี้ อาทิ การทดสอบการใช้ e-krona ของประเทศสวีเดน รวมทั้งการออกแนวทางการศึกษาและออกแบบ CBDC ของธนาคารกลางอังกฤษและแคนาดา อย่างไรก็ตามในปี 2565 มีหลายประเทศที่ประกาศใช้สกุล CBDC อย่างถูกกฎหมายแล้ว ได้แก่ บาฮามาส ไนจีเรีย จาไมกา และประเทศในหมู่เกาะแคริบเบียน นอกจากนี้ธนาคารกลางมากกว่าครึ่งหนึ่งของโลกกำลังสำรวจหรือพัฒนาสกุลเงินดิจิทัล (Stanley, 2022) ทั้งนี้แนวคิดเกี่ยวกับ CBDC ในประเทศต่างๆ มีมานานกว่าสามทศวรรษแล้ว ในระยะที่ผ่านมามีการวิจัยเกี่ยวกับ CBDC เพิ่มขึ้นทั่วโลกและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนับจาก ค.ศ. 2019 เป็นต้นมา โดยได้รับแรงกระตุ้นจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการใช้เงินสดที่ลดลง นั่นคือการก้าวสู่สังคมไร้เงินสดในนานาประเทศนั่นเอง ขณะนี้ธนาคารกลางทั่วโลกกำลังสำรวจผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้น โดยจากข้อมูลของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ พบว่าในเดือนกรกฎาคม 2565 มี CBDC เกือบ 100 รายการที่อยู่ในขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา นอกจากนี้ผลการสำรวจของธนาคารเพื่อการชำระบัญชีระหว่างประเทศ (Bank of International Settlements: BIS) ครั้งที่ 3 ที่จัดทำในเดือนมกราคม 2564 เปิดเผยว่าร้อยละ 86 ของธนาคารกลางกำลังสำรวจข้อดีและข้อเสียของ CBDC เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 80 ในปี 2563 และ ร้อยละ 70 ในปี 2018 มีการเผยแพร่การประเมินเชิงลึกจำนวนมากและนโยบายเกี่ยวกับการออกแบบทางเทคนิค การสำรวจยังพบว่าร้อยละ 60 ของธนาคารกลางมีความคืบหน้าจากการวิจัยเชิงแนวคิดไปสู่การทดลอง โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 40 ในปี 2563 ขณะที่อีกร้อยละ 14 ได้พัฒนาโครงการนำร่องเพิ่มขึ้นร้อยละ 10

ภาพที่ 1 จำนวนธนาคารกลางทั่วโลกที่กำลังวิจัยหรือพัฒนา CBDC
ที่มา: Stanley (2022)

อย่างไรก็ตามพบว่าประเทศต่างๆ มีแรงจูงใจที่แตกต่างกันในการสำรวจและออก CBDC เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพในการชำระเงินและทำให้ต้นทุนการทำธุรกรรมลดลง นอกจากนี้ CBDC ยังสามารถปรับปรุงความโปร่งใสและช่วยทดแทนธนบัตรแบบเดิมที่มีต้นทุนในการพิมพ์และการเก็บรักษา รวมทั้งเพิ่มความสามารถในการควบคุมปริมาณเงินของธนาคารกลางอีกด้วย ทั้งนี้การออก CBDC ยังมาพร้อมกับความเสี่ยงที่ธนาคารกลางจำเป็นต้องพิจารณา เนื่องจากผู้ใช้อาจถอนเงินมากเกินไปจากธนาคารทั้งหมดในคราวเดียวเพื่อซื้อ CBDC ซึ่งอาจทำให้เกิดวิกฤตได้ และธนาคารกลางยังจำเป็นต้องซึ่งน้ำหนักความสามารถในการจัดการความเสี่ยงที่เกิดจากการโจมตีทางไซเบอร์ ขณะเดียวกันก็รับประกันความเป็นส่วนตัวของข้อมูลและความสมบูรณ์ทางการเงินด้วย สำหรับพัฒนาการของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางในประเทศไทยนั้นมีความก้าวหน้าตามลำดับเช่นกัน

2) ผลกระทบของเงินสกุลดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง

การนำ CBDC ซึ่งเป็นสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางมาใช้ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับภาคส่วนต่างๆในระบบเศรษฐกิจนอกเหนือจากเงินกระดาษ หรือ ธนบัตรที่มีการใช้เดิม รวมทั้งสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยเอกชน เช่น บิทคอยน์ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการใช้จ่ายใช้สอย และสอดคล้องกับการก้าวสู่สังคมไร้เงินสดในนานาประเทศ สามารถตอบสนองวิถีชีวิตของประชาชนที่เปลี่ยนไปโดยนิยมใช้จ่ายผ่านระบบออนไลน์กันมากขึ้น อย่างไรก็ตามการนำ CBDC มาใช้ย่อมมีทั้งผลดีและผลเสีย รวมทั้งมีผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นก่อนการนำมาใช้ควรมีการหาข้อสรุปในเรื่องกฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ รวมถึงการดูแลความปลอดภัยทางด้านเทคโนโลยีที่นำมาใช้ เพื่อไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความน่าเชื่อถือและเสถียรภาพของระบบการเงินของประเทศ โดยผลกระทบของ CBDC ต่อภาคส่วนต่างๆ สำหรับผลกระทบของเงินสกุลดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง มีรายละเอียดดังนี้

ผลกระทบของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางต่อประชาชน การออกใช้ CBDC กับประชาชนทั่วไป จะทำให้ประชาชนมีทางเลือกในการใช้จ่ายผ่านระบบออนไลน์ที่มีความสะดวก ปลอดภัย และรวดเร็ว เนื่องจากการเป็นการทำงานได้ตามเวลาจริง (Real Time) แม้จะอยู่ไกลกันหรืออยู่คนละประเทศก็

ตาม และมีความปลอดภัยจากระบบการกระจายข้อมูลที่ปลอมแปลงได้ยาก นอกจากนี้ยังมีต้นทุนการทำธุรกรรมที่ต่ำลงอีกด้วย เพราะการทำธุรกรรมแต่ละครั้ง เช่น การจ่ายชำระค่าสินค้าและบริการ หรือ การโอนเงิน สามารถทำได้ด้วยตนเองจึงประหยัดเวลาและไม่มีค่าธรรมเนียมต่างจากการทำธุรกรรมผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารแบบเดิม ที่บางครั้งต้องจ่ายค่าธรรมเนียม และทางเลือกใหม่นี้ส่งผลให้เกิดการแข่งขันด้านการให้บริการทางการเงินที่สูงขึ้นเป็นแรงกดดันให้ค่าธรรมเนียมต่างๆโดยรวมมีแนวโน้มลดลง อันเป็นผลดีต่อผู้บริโภคอีกทางหนึ่ง

ผลกระทบของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางต่อภาคธุรกิจ การออกใช้ CBDC จะส่งเสริมให้มีการทำธุรกรรมทางการเงินในโลกดิจิทัลกว้างขวางมากขึ้นทั้งการทำธุรกรรมในประเทศและธุรกรรมระหว่างประเทศ เป็นการเพิ่มช่องทางการรับและจ่ายเงินให้มีความหลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้การใช้สกุลเงินดิจิทัลยังส่งผลให้การจัดการเงินของธุรกิจมีประสิทธิภาพมากขึ้นอีกด้วย ทำให้มีความรวดเร็ว สะดวก และปลอดภัย และสามารถต่อยอดไปเป็นนวัตกรรมทางการเงินใหม่ๆ ได้ เช่น การระดมทุนผ่าน ICO (Initial Coin Offering) นับเป็นช่องทางการระดมทุนรูปแบบใหม่ด้วยการออกเหรียญดิจิทัล หรือคอยน์ เสนอขายให้กับนักลงทุนและผู้สนใจโดยตรง ซึ่งในระยะที่ผ่านมาได้รับความสนใจจากนักลงทุนมากขึ้น โดยมักจะเป็นการระดมทุนในโครงการใหม่ หรือการออกผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ทำให้ผู้ประกอบการที่มีผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพสามารถระดมทุนได้ง่ายขึ้นโดยไม่ต้องผ่านสถาบันการเงินแบบเดิม นอกจากนี้อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ การปล่อยสินเชื่อผ่านมือถือ หรือ digital lending เป็นการบริการปล่อยสินเชื่อของธนาคารผ่านแอปพลิเคชันโมบายแบงก์กิ้งนั่นเอง ทำให้การเข้าถึงบริการสินเชื่อทำได้ง่ายขึ้นโดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อย

ผลกระทบของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางต่อธนาคารพาณิชย์ โดยธนาคารพาณิชย์จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกใช้ CBDC ทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากการดำเนินธุรกิจของธนาคารพาณิชย์เกี่ยวข้องกับการค้าเงินโดยการระดมเงินฝากและการปล่อยกู้เพื่อให้ได้กำไรจากส่วนต่างของดอกเบี้ยเงินฝากและเงินกู้ รวมทั้งการให้บริการทางการเงินที่อาศัยรายได้จากค่าธรรมเนียม หลังจากการออกใช้ CBDC แล้วระบบนิเวศทางการเงินต้องพึ่งพาธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอย่างมากในการแจกจ่ายและบำรุงรักษาเงินสำหรับประชากรทั่วไป ดังนั้นธนาคารพาณิชย์จึงเป็นส่วนหนึ่งในเส้นทางการกระจายของเงินดิจิทัลนี้ ประโยชน์หลักสำหรับธนาคารพาณิชย์ที่คาดว่าจะได้รับจาก CBDC คือ ค่าธรรมเนียมที่ลดลงสำหรับการโอนเงินข้ามพรมแดน น่าจะส่งผลให้ปริมาณการทำธุรกรรมของลูกค้ามีแนวโน้มสูงขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้สภาพคล่องของธนาคารที่ดีขึ้น และความเสี่ยงในการชำระหนี้ที่ลดลง การลดค่าใช้จ่ายในเรื่องสถานที่และพนักงาน อย่างไรก็ตามสิ่งที่ท้าทายคือ การปรับตัวสำหรับระบบที่จะรองรับธุรกรรมดิจิทัลที่อาจต้องใช้เงินลงทุนสูง ประกอบกับการใช้ CBDC ประชาชนและภาคธุรกิจสามารถทำธุรกรรมระหว่างกันได้โดยตรง (Peer to Peer) ไม่ต้องพึ่งพาตัวกลางทางการเงินจึงเป็นความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับตัวกลางทางการเงิน

ผลกระทบของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางต่อธนาคารกลางและการดำเนินนโยบายการเงิน ในการออก CBDC จะช่วยลดภาระและต้นทุนการจัดพิมพ์ธนบัตรของธนาคารกลางลง เนื่องจากความต้องการถือเงินในรูปธนบัตรลดลงจากการหันไปใช้เงินดิจิทัลแทน ซึ่งปริมาณเงินในงบดุลอาจไม่เปลี่ยนแปลงและธนาคารกลางสามารถควบคุมปริมาณเงินในระบบได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตามเมื่อมีการใช้เงินดิจิทัลแล้ว มีแนวโน้มที่อัตราการหมุนของเงิน (Velocity of Money) จะเร็วและมีความผันผวนมากขึ้นเพราะการทำธุรกรรมบนออนไลน์มีความสะดวก รวดเร็ว และกดดันต่อเงินเพื่อที่อาจสูงขึ้น ดังนั้นจึงเป็นการยากต่อการ

กำหนดเป้าหมายสุดท้ายในการดำเนินนโยบายการเงิน และอาจบั่นทอนประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการเงินลง อย่างไรก็ตามการกำหนดให้ CBDC เป็นแบบไม่จ่ายดอกเบี้ยและจำกัดปริมาณการแลกเปลี่ยนในแต่ละครั้งให้มีความเหมาะสม จะช่วยลดผลกระทบข้างต้นได้ นอกจากนี้การนำ CBDC มาใช้จะต้องมีการออกแบบระบบให้มีความปลอดภัยและน่าเชื่อถืออีกด้วย

การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจเมื่อนำ CBDC มาใช้

เมื่อมีการนำ CBDC ออกมาใช้ควบคู่ไปกับการใช้ธนบัตรในปัจจุบัน จะทำให้สภาพแวดล้อมทางการเงินเปลี่ยนแปลงไปบ้างไม่มากนักน้อย ขึ้นอยู่กับสัดส่วน CBDC ที่ประเทศนำออกสู่ระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงโดยทั่วไปจะช่วยเพิ่มทางเลือกให้กับผู้ทำธุรกรรมทางการเงินที่จะสามารถเลือกใช้ธนบัตรแบบดั้งเดิม เงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือ เงินบาทดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง ซึ่งมีแนวโน้มว่าจะทำให้อัตราการหมุนของเงินและการทำธุรกรรมทางการเงินมีความคล่องตัวสูงขึ้น ในประเทศไทยการแข่งขันในภาคการเงินจะให้ความสำคัญกับการบริการที่สอดคล้องกับการใช้บาทดิจิทัลมากขึ้น ธนาคารพาณิชย์เริ่มมีการปรับตัวสำหรับการลงทุนระบบบริการทางออนไลน์มากขึ้น และสำหรับกลุ่มฟินเทคนั้น CBDC กำลังสร้างโอกาสใหม่ๆ ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการเงินในทุกระดับ ตั้งแต่การสร้างและต่อยอดบริการธุรกรรมที่หลากหลาย และอำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้งาน รวมทั้งการช่วยสร้างรากฐานที่มั่นคงสำหรับการทำธุรกรรมข้ามสกุลเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอนาคตที่การเปลี่ยนแปลงไปสู่การเงินดิจิทัลแบบไร้เงินสด ถือเป็นโอกาสและความท้าทายของกลุ่มฟินเทคอีกด้วย

สรุปผลการวิจัย (Research Conclusion)

การศึกษาผลกระทบของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางต่อระบบเศรษฐกิจ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพัฒนาการของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางในประเทศต่างๆ และผลกระทบของเงินสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวกับสถานการณ์ของเงินสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางในส่วนที่เป็นแนวคิด พัฒนาการ และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ ผลการศึกษาพบว่า

1) ธนาคารกลางในประเทศต่างๆ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา สวีเดน จีน และญี่ปุ่น เป็นต้น ต่างให้ความสนใจกับการวิจัยหรือพัฒนา CBDC เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งก็รวมทั้งประเทศไทยด้วย โดยจีนเป็นประเทศแรกที่ประกาศว่าจะดำเนินการนำร่อง CBDC และเริ่มใช้หยวนดิจิทัลในปี 2563 ที่ผ่านมานี้พบว่าจำนวนธนาคารกลางทั่วโลกเกือบ 100 ประเทศ ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำ CBDC มาใช้ และมีเพียงไม่กี่ประเทศที่เริ่มใช้งานจริง สำหรับประเทศไทยอยู่ในช่วงของการศึกษาและทดสอบการใช้งานกับประชาชนบางกลุ่มแล้ว

2) ผลกระทบของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง โดยแบ่งเป็น ผลกระทบของสกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางต่อประชาชน ภาคธุรกิจ ธนาคารพาณิชย์ และธนาคารกลาง ทั้งนี้โดยภาพรวมแล้วการนำเงินสกุลดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลางมาใช้ในระบบการเงินของประเทศต่างๆจะเกิดขึ้นตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก โดยในส่วนของประชาชนจะได้รับประโยชน์จากการมีทางเลือกในการใช้จ่ายผ่านระบบออนไลน์ที่มีความสะดวก ปลอดภัย และรวดเร็ว มีต้นทุนการทำธุรกรรมที่ต่ำลง สำหรับภาคธุรกิจได้รับความสะดวกและรวดเร็วจากการมีช่องทางการรับและจ่ายเงินที่มีความหลากหลายมากขึ้น สามารถจัดการเงิน

ของธุรกิจมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถต่อยอดไปเป็นนวัตกรรมทางการเงินใหม่ๆ ได้ เช่น การระดมทุน และการลงทุนรูปแบบใหม่ๆ เป็นต้น ขณะที่ธนาคารพาณิชย์แม้จะได้รับประโยชน์จากสภาพคล่องที่ดีขึ้น และค่าธรรมเนียมที่ลดลงสำหรับการโอนเงินข้ามพรมแดน รวมทั้งเป็นเส้นทางในการกระจาย CBDC ให้กับ ธนาคารกลาง แต่ธนาคารพาณิชย์อาจต้องเผชิญกับความท้าทายในการการลงทุนครั้งใหม่เพื่อรองรับธุรกรรม ดิจิทัลและบทบาทตัวกลางทางการเงินที่ลดลง ส่วนธนาคารกลางได้รับประโยชน์จากการลดภาระและต้นทุน การจัดพิมพ์ธนบัตรของธนาคารกลางลง สามารถควบคุมปริมาณเงินในระบบได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม CBDC อาจบั่นทอนประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายการเงินลงได้เช่นกัน

อภิปรายผล (Discuss the results)

การออกใช้สกุลเงินดิจิทัลที่ออกโดยธนาคารกลาง หรือ CBDC แม้ว่าจะมีข้อดีหลายประการดังกล่าว ข้างต้น แต่หลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยังมีความกังวลถึงผลกระทบที่จะตามมา โดยทั่วไปหากมีการเตรียมการที่ดีและมีความพร้อม รวมทั้งปิดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากประสบการณ์ของประเทศที่มีการนำมาใช้ก่อนหน้านี้ ก็น่าจะทำให้การใช้ CBDC มีความราบรื่นและส่งผลดีกับภาคการเงินมากกว่าผลเสีย สอดคล้องกับงานศึกษา ของธนาคารแห่งประเทศไทย Stanley (2022) Kristalina Georgieva (2022) และ McKinsey & Company (2023) ที่ต่างมีมุมมองว่าการออกใช้ CBDC มีผลดีในด้านต่างๆ มากกว่าการไม่ใช้เลย แต่มีข้อแม้ว่าจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ เพื่อให้ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง โดยในส่วนต่อไปนี้จะเสนอมุมมองในประเด็น สำคัญ คือ

1. ความพร้อมในการรองรับความเสี่ยงจากการใช้ CBDC แม้ว่าการออก CBDC จะมีข้อดีหลาย ประการรวมทั้งสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการเงินได้ สอดคล้องกับมุมมองของกองทุนการเงินระหว่าง ประเทศ และ Kristalina Georgieva (2022) ที่ได้ให้มุมมองไว้ว่าการเปิดตัว CBDC เป็นสิ่งที่จะต้องพัฒนาใน อนาคตและเป็นการดำเนินการหลายมิติที่ขยายไปไกลกว่ากรอบการจัดการโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศ ปกติของธนาคารกลาง ซึ่งการออก CBDC ยังมาพร้อมกับความเสี่ยงที่ธนาคารกลางจำเป็นต้องพิจารณาอีก ด้วย เนื่องจากประชาชน/ผู้ใช้งานอาจถอนเงินจำนวนมากเกินไปจากธนาคารในคราวเดียว เพื่อนำมาซื้อ CBDC ซึ่งอาจทำให้เกิดวิกฤตได้ รวมทั้งต้องเตรียมความพร้อมของข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีสอดคล้อง กับสถานการณ์ที่จะออกใช้ CBDC นอกจากนี้ ดังนั้นธนาคารกลางจำเป็นต้องซึ่งน้ำหนักเกี่ยวกับความสามารถ ในการจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการโจมตีทางไซเบอร์ ขณะเดียวกันก็ต้องรับประกันความเป็นส่วนตัว ของข้อมูลและความสมบูรณ์ทางธุรกรรมการเงินด้วย

2. ควรให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับ CBDC เพื่อให้ประชาชนและผู้ใช้งานได้มีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับ CBDC ในประเด็นต่างๆ เช่น ลักษณะของผลิตภัณฑ์ การเข้าสู่ระบบ การใช้รหัสผ่าน ความ ปลอดภัยและความเสี่ยงในมิติต่างๆ เป็นต้น ก่อนที่จะนำมาใช้จริง นอกจากนี้ประชาชนที่ไม่สามารถเข้าถึง เครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางและรายได้น้อย จะไม่สามารถเข้าถึงการใช้เงินดิจิทัลได้ ซึ่งอาจ นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการใช้งานนวัตกรรมทางการเงิน

Reference

Ampornpanawat, C. (2022). Central Bank Digital Currencies: A New Challenge for Commercial Banks. Krungsri Research. Bank of Ayudhya Public Company Limited.

- Bank of Thailand (2021). The Way Forward for Retail Central Bank Digital Currency in Thailand. Retrieved from https://www.bot.or.th/content/dam/bot/documents/th/financial-innovation/cbdc/20210402_BOT_RetailCBDCPaper.pdf.
- Bank of Thailand (2023). Bang Khun Phrom Project. Retrieved from <https://www.bot.or.th/th/financial-innovation/digital-finance/central-bank-digital-currency/benefitofCBDC/b>.
- Bank of Thailand (2023). Retail CBDC PromptPay and Cryptocurrency, How Are They Different? Retrieved from <https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/bot-magazine/Phrasiam-65-1/The-Knowledge-65-1-2.html>.
- Chandani, S. & Kazmi, M.Z. (2022). The Central Bank Digital Currency Disruption Has Arrived!. The Asian Banker. Wednesday, 21. December.
- Chucherd, T. (2021). Retail Central Bank Digital Currency: Implications for Monetary Policy and Stability of the Thai Financial System. “Bang Khun Phrom Chuankid” Thairath newspaper, issue dated 28 August 2021.
- Daily News Online (2021). CBDC and Cryptocurrencies Comparision: How Are They Similar or Different? Retrieved from <https://www.dailynews.co.th/news/607885/>
- Georgieva, K. (2022). The Future of Money: Gearing Up for Central Bank Digital Currency. International Monetary Fund.
- Government Savings Bank Research Center (2022). Central Bank Digital Currency (CBDC) Report. Retrieved from https://www.gsbresearch.or.th/wp-content/uploads/2022/11/IN_hotissue_CBDC_11_65_inter_deteil.pdf.
- International Monetary Fund (2023). Central Bank Digital Currency. Virtual Hand Book. Retrieved from <https://www.imf.org/en/Topics/fintech/central-bank-digital-currency/virtual-handbook#2.-How-Can-Central-Banks-Manage-CBDC-Product-Development%3F>.
- Lukonga, I. (2023). Monetary Policy Implications of Central Bank Digital Currencies. International Monetary Fund. Working paper no. 2023/060.
- McKinsey & Company (2023). What is Central Bank Digital Currency (CBDC)? Retrieved from https://www.mckinsey.com/featured-insights/mckinsey-explainers/what-is-central-bank-digital-currency-cbdc#.
- Stanley, A. (2022). The Ascent of CBDCs. Finance & Development. International Monetary Fund. September.

- Suwannik, S. (2021). What Does Benefits of Central Bank Digital Currency for Thai People? Puey Ungphakorn Institute for Economic Research. THAIPUBLICA. Retrieved from <https://thaipublica.org/2021/07/pier37/>.
- Tarathonrungreung, J., & Pattanarangsun, P. (2020). Factors Affecting the Decision to Use Central Bank Digital Currency. National Academic Conference: UTCC Academic Day, 5 June 2020.
- World Economic Forum (2023). Central Bank Digital Currency Global Interoperability Principles. White Paper. June 2023.